

Projekt Spodbujanje aktivnega državljanstva s študijami primerov iz zgodovine in sodobnega sveta

Project Encouraging Active Citizenship with Study Cases from History and Modern World

Marjeta Šifrer

OŠ Naklo

Glavna cesta 47, 4202 Naklo

marjeta.sifrer@guest.arnes.si

Povzetek

V prispevku je predstavljen primer interdisciplinarne povezave, ki se je v OŠ Naklo izvajala s projektno organizacijo pouka. Integriran skupni cilj ob konceptu migracij so učenci uresničili tudi s pomočjo pouka zgodovine in državljske in domovinske vzgoje ter etike. Na Osnovni šoli Naklo smo v šolskih letih 2008/2009 in 2009/2010 sodelovali v dvoletnem projektu Spodbujanje aktivnega državljanstva s študijami primerov iz zgodovine in sodobnega sveta, ki sta ga podprla Ministrstvo za šolstvo in šport ter Evropski socialni sklad. Glavni cilj projekta je bil okrepiti socialne in državljske kompetence z aktivnim poučevanjem vsebin na temo aktivnega državljanstva ter spodbujanje narodne zavesti, zasnovan pa je bil interdisciplinarno.

Ključne besede: aktivno državljanstvo, demokracija, migracije, narodna zavest

Abstract

This article introduces an example of interdisciplinary linking which was carried out in Primary School Naklo within project oriented lessons. Integrated common goal was achieved also with the help of History and Citizenship lessons. In school years 2008/09 and 2009/10 Primary School Naklo took part in a two year project called Encouraging active citizenship with case studies from history and modern world. The project was supported by the Ministry of Education and Sport and European Social Fund. The main goal of the project was to strengthen social and civil competence by actively studying various contents about active citizenship and encouraging national consciousness. The project was planned interdisciplinary.

Key words: active citizenship, democracy, migration, national consciousness

1 Uvod

Za projekt sta bili izbrani dve temi, in sicer demokracija oziroma demokratični sistem ter migracije. Navedene teme so učitelji obravnavali najprej v širšem evropskem kontekstu, nato pa vsako temo prenesli tudi na primer današnjega slovenskega ozemlja. Vsaka projektna tema je potekala v dveh fazah. V prvi fazi je bila tema najprej obravnavana pri učnih urah in nato dalje poglobljeno v okviru določenega oddelka, krožka ali pri delu z nadarjenimi učenci. V drugi fazi pa so učenci pod mentorstvom učitelja pripravili samostojno delo in ga tudi javno predstavili v obliki razstave, članka v šolskem časopisu.

2 Predstavitev obravnavanih tem

2.1 Demokracija

Učenci so se pri tej temi seznanili z osnovnimi pojmi koncepta demokracije oziroma demokratičnega sistema: parlamentarizem, razvoj in pomen človekovih pravic, vladavina ljudstva, delitev oblasti ... Spoznali so zgodovinski razvoj demokracije, od antike preko razsvetljskih idej in francoske revolucije ter vse do razvoja parlamentarizma in političnih strank v 19. stoletju. Po osvojitvi zgodovinskega znanja so pridobili boljše razumevanje demokratičnega sistema danes.

2.2 Migracije

Učenci so se pri tej temi osredotočili na preučevanje ekonomskih migracij v Evropi ter posledice le-teh za demografsko podobo ter družbene in kulturne posledice. Tema je zajela sledeče valove ekonomskih migracij:

- selitve Slovencev konec 19. stoletja ter na začetku 20. stoletja v Egipt;
- preko oceana na začetku 20. stoletja (v Severno Ameriko, Argentino, Avstralijo),
- selitve delavcev od 40. do 60. let iz manj razvitih delov južne in jugovzhodne Evrope na razvitejši zahod in sever ter priseljevanje delavcev iz nekdanjih kolonij v Veliko Britanijo, Francijo, na Nizozemsko;
- val od konca 20. stoletja dalje v Evropo priteguje predvsem delavce iz Azije in Afrike;
- migracije v domačem kraju.
-

Učni cilji so bili načrtovani učnoprocesno, kar pomeni, da dajejo poudarek procesu usvajanja znanja oziroma aktivnostim učencev in učiteljev. (Trškan, 2001: 257)

Uporaba učno procesnega načrtovanja v danem primeru se zdi smiselna in predstavlja logično nadaljevanje učnociljnega načrtovanja pouka.

Robi Kroflič opisuje procesni model načrtovanja sledeče:

- vzgojno-izobraževalne cilje vidi kot notranja, v vzgojno-izobraževalni proces vgrajena načela;
- učenec je v procesnem načrtovanju pojmovan kot aktiven člen učne komunikacije;
- vzgojno-izobraževalni proces je pojmovan kot obojestranska aktivna komunikacija med učiteljem in učencem, v kateri ima učitelj seveda še vedno dominantno vlogo, mora pa upoštevati tako razvojne zmogljivosti učenca kakor tudi spoznanje, da brez aktivne udeležbe učenca pri pouku ne moremo računati z razvojem njegovih kompleksnejših mentalnih struktur, ki omogočajo trajno, transferno bogato znanje ter

samostojno reševanje učnih problemov in približevanje osnovnemu smotru procesnega modela: razvoju kritičnosti, samostojnosti in ustvarjalnosti;

- in končno, vzgojno-izobraževalni proces ni več viden kot instrument približevanja k vnaprej določenemu učnemu ciljnemu stanju, temveč kot sam svoj cilj s sebi lastno notranjo vrednostjo – naučiti se učiti ter tako zagotoviti trajen (samo)razvoj vsakega posameznika. (Kroflič, 2002: 157, 158)

Učnoprocesni cilji teme migracije so sledeči:

- učenci identificirajo glavne valove ekonomskega priseljevanja v Evropo v 20. stoletju in ugotavljajo, da so kljub različnim gospodarskim vzrokom ekonomske migracije stalen proces v zgodovini Evrope;
- ustvarijo si sliko o ekonomskih migracijah;
- ugotavljajo prebivalstvene strukture skozi različna razvojna obdobja 20. stoletja;
- spoznajo vzroke in posledice ekonomskih selitev ter ocenijo dosežke evropske migracijske politike;
- razumejo povezanost ekonomskih migracij s pojavom rasizma in diskriminacije ter razmišljajo o aktivnostih, ki bi vplivale na zmanjšanje rasnih predsodkov in ksenofobije v evropski družbi;
- s pomočjo spleta iščejo informacije;
- vrednotijo pomen migracij za današnji svet;
- napišejo članke na temo migracij ter pripravijo razstavo.

3 Predstavitev dela na naši šoli

Na naši šoli smo sestavili šolski tim učiteljev, ki poučujejo zgodovino, državljansko in domovinsko vzgojo ter etiko, slovenščino, knjižnično-informacijska znanja (KIZ), geografijo ter interesno dejavnost folklor. Izbrane teme projekta smo še poglobili, in sicer smo dali velik pomen spodbujanju narodne zavesti ter poznavanju slovenske literature, glede na izbrano tematiko. Ker pa se zavedamo pomena računalniške opismenosti učencev, smo v projekt vključili tudi IKT – informacijsko komunikacijsko tehnologijo.

Zaradi obsežnosti projekta bo v nadaljevanju predstavljen le del, ki se vsebinsko navezuje na migracije, in sicer s poudarkom na zgodovini.

V okviru teme migracije so bile pri omenjenih predmetih obravnavane naslednje teme:

- Slovenci po svetu: učenci spoznajo pojma Zamejski Slovenci ter Izseljenci, vsak učenec predstavi enega Slovenca, ki živi ali je živel v tujini in ga predstavi, učenci se seznanijo z najbolj uporabljenimi spletnimi brskalniki, urijo se v iskanju koristnih informacij, učijo se preverjanja kakovosti spletne strani (medpredmetna povezava s KIZ in IKT);
- aleksandrinke: učenci spoznajo vzroke za selitve Slovencev po svetu in posledice letih, na podlagi umetnostnega besedila se seznanijo s selitvami Slovenk v Egipt, seznanijo se z vzajemnim katalogom v Sloveniji COBISS/OPAC, naučijo se osnovnega iskanja po COBISS/OPAC (medpredmetna povezava s KIZ in IKT);
- Zofka Kveder: Potovalci – učenci so prebrali in razčlenili književno besedilo, tematiko besedila so povezali z znanjem, usvojenim pri drugih predmetih;

- novi izumi manjšajo svet: s pomočjo slikovnega gradiva ugotavljajo dejavnike, ki so navidezno pomanjšali svet, analizirajo in povezujejo odkritja, ki so omogočila boljšo mobilnost;
- vojne migracije: iščejo vzroke in posledice vojnih migracij;
- migracije učencev predmetne stopnje OŠ Naklo: učenci ugotavljajo, od kod prihajajo naši učenci, koliko km se vsak dan vozijo, kakšne težave doživljajo, od kod so se priselili oni ali njihovi starši, težave, povezane s selitvijo;
- migracije: Kaj so migracije ali selitve - migracije po času, migracije po vzroku, vpliv na gibanje prebivalstva: učenci spoznajo svetovni fenomen človeške družbe – migracije ali selitve, znajo jih opredeliti po času, znajo razložiti vzroke selitev in prikazati na primerih migracije uvrstijo kot pomemben kazalec;
- selitve človeka v evoluciji: spoznajo vrsto človečnjakov, vzroke za njihove selitve in posledice le-teh, igra vlog: predstavitev vrste človečnjakov;
- lovci na mamute: ogled in analiza razstave (doživljanje življenja naših prednikov v boju za preživetje), evolucijski ostanki človečnjakov (kot posledica življenja in migriranja) na območju današnje države.

Nekatere od navedenih tem smo v projekt vključeni učitelji obravnavali pri rednem pouku, nekatere od njih pa smo poglobljeno obravnavali v okviru projektnega dne *Človek na svoji poti*. Na projektnem dnevu smo poglobljeno obravnavali naslednje teme: aleksandrinke, novi izumi manjšajo svet, vojne migracije, migracije učencev predmetne stopnje OŠ Naklo ter Zofka Kveder: Potovalci. V obeh primerih pa je bila pot, po kateri naj bi učenci osvojili in nadgradili svoje znanje, začrtana vnaprej – učenci so se najprej seznanili s temami, ki so predstavljale osnovo za poglobljeno ukvarjanje z migracijami.

4 Medpredmetna povezava zgodovine z IKT-jem

Zavedajoč se pomena računalniške opismenosti učencev, sem se odločila teme, ki smo jih obravnavali pri zgodovini, povezati z IKT-jem. Pri zgodovini smo obravnavali dve temi, in sicer aleksandrinke ter Slovenci po svetu. V nadaljevanju bom predstavila temo Slovenci po svetu, kjer lahko zraven vključimo zraven tudi aleksandrinke.

Primer plakata, ki so ga izdelali učenci na temo aleksandrinke

Povezovalni element s cilji projekta je bil migracije.

Pri zgodovini imamo zastavljene naslednje vsebinske cilje: učenci spoznajo, kje živijo zamejski Slovenci ter Izseljenci, razlikujejo pojma Zamejski Slovenci in Izseljenci, spoznajo življenje in delo predstavljenih Slovencev po svetu.

Postavimo tudi procesne cilje, ki so: učenci izberejo enega Slovenca/Slovenko, ki živi in dela v tujini (lahko gre za eno osebo, eno skupino, eno družino; znano osebo ali pa tudi ne), raziščejo življenje izbrane osebe/družine/skupine, pripravijo predstavitev na plakatu velikosti A2, izberejo najboljše plakate in pripravijo razstavo ter pripravijo vodenje po razstavi.

Pričakovani dosežki medpredmetnega povezovanja, v okviru povezovanja zgodovine in IKT, pa so bili sledeči: učenci s pomočjo spletnih mest iščejo informacije v zvezi z Zamejskimi Slovenci ter Izseljenci, ocenijo ustreznost spletnega mesta, kot zanesljiv oz. nezanesljiv vir informacij, s pomočjo spletne strani rešijo delovni list o aleksandrinkah.

Kot bolj zanesljiv vir informacij s spletnih mest, se odločimo za uradna spletna mesta, ki jih ima Urad vlade RS za Slovence po svetu in v zamejstvu ter uradno spletno mesto Slovenci v zamejstvu in Izseljenci, vključimo pa tudi uradno spletno stran o aleksandrinkah. Za bolj nezanesljiv vir pa izberemo spletno strani Wikipedije.

Uradna spletna stran o aleksandrinkah (<http://www.aleksandrinke.si/> - 28. 5. 2011)

Dejavnosti učencev:

- učenci izberejo enega Slovenca/eno Slovenko, ki živi/je živel-a v tujini;
- s pomočjo spletnih strani raziščejo življenje in delo te osebe;
- zbirajo informacije in jih urejajo;
- predstavijo tudi državo, kjer ta oseba živi oz. je živel-a;
- pripravijo do 5 kratkih vprašanj v zvezi z njihovo nalogo;
- pripravijo predstavitev na plakatu;
- izberejo plakate za razstavo;
- pripravijo razstavo;
- pripravijo obvestila o razstavi;
- pripravijo vodenje po razstavi.

Izdelki učencev:

- učenci so izdelali plakate in jih predstavili v razredu;
- izbrali so najboljše plakate;
- izbrali so naslov razstave, in sicer smo se odločili za »Slovenci po svetu«;
- pripravili so razstavo v avli šole;
- pripravili so obvestilo o razstavi in ga dali tudi na spletno stran OŠ Naklo;
- pripravili so voden ogled razstave.

5 Zaključek

Učenci so raziskali in pripravili res dobre plakate. Ker so nekateri učenci izbrali osebe, ki še živijo in delajo v tujini, je bila povezava z IKT-jem zelo dobrodošla, saj so na ponujenih spletnih mestih našli veliko informacij in slikovnega gradiva za izdelavo plakata. Nekaj oseb, ki so jih izbrali za svojo nalogo: baron Anton Codelli, Marija Ahačič, Amy Klobuchar, Alma Karlin, Boris Pahor, Robert Lešnik, Jurij Vega, Aleksandrinke... Nekateri učenci pa so se odločili in so predstavili svoje sorodnike, ki živijo v tujini. Zanimivo je bilo tudi, da smo zraven vključili tudi predstavitev kraja in države, kjer ta oseba živi ali je živela. Vsak učenec je moral na koncu svoje predstavitve pripraviti še vsaj 5 kratkih vprašanj, v zvezi z njegovo nalogo, in jih zastaviti učencem. Ugotavljam, da je to dobra poteza, kajti učenci so bolj skrbno spremljali predstavitve in na koncu lepo sodelovali pri odgovarjanju. Njihova naloga je tudi bila, da so na koncu predstavitev izbrali tri predstavljene osebe, jih poiskali na spletu ter jih na kratko opisali in razložili, zakaj so se odločili ravno zanje. Povezava zgodovine in IKT-ja se je izkazala za zelo dobrodošlo spremembo, saj je bila v ospredju aktivna vloga učencev, učitelj, pa je bolj nastopal v vlogi mentorja in tistega, ki učence usmerja.

Primer plakata Amy Klobuchar

Viri in literatura:

Trškan, D. (2001). Didaktično-metodična struktura sodobnih učnih načrtov za srednješolsko zgodovino v Sloveniji, Franciji, Veliki Britaniji in mednarodnih šolah. V: Zgodovinski časopis, letnik 55, št. 2 (123). Ljubljana: Zveza zgodovinskih društev Slovenije.

Kroflič, R. (2002). Vstop v kurikularne teorije. Procesno-razvojna strategija načrtovanja kurikuluma. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

http://www.uszs.gov.si/si/delovna_podrocja/slovenci_po_svetu/ (urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, 5. 1. 2011)

<http://www.slovenci.si/> (spletni portal RS - uradna stran - Slovenci po svetu, 5. 1. 2011)

http://www.educa.fmf.unilj.si/izodel/sola/2003/di/jurkovic/Moje_mesto/zemljevid%20SLO.jpg (zemljevid Slovenije, 5. 1. 2011)

<http://www.mapsofworld.com/images2008/World-Map-2009.jpg> (zemljevid sveta, 5. 1. 2011)

<http://www.zdruzenje-sim.si/> (združenje Slovencev po svetu, slovenska izseljenska matica, 5. 1. 2011)

<http://www.aleksandrinke.si/> (spletna stran o aleksandrinkah, 5. 1. 2011)

<http://sl.wikipedia.org/w/index.php?title=Posebno%3AIskanje&search=zamejski+slovenci> (stran wikipedije, 5. 1. 2011)